

- / Ю. В. Кравцова. – К. : Изд-во НПУ им. М. П. Драгоманова, 2011. – 360 с.
6. Новиков Л. А. Андрей Белый как теоретик поэтического языка / Л. А. Новиков // Русская речь. – 1990. – № 5. – С. 5-11.
  7. Цветаева М. И. Неизданное. Семья : история в письмах / М. И. Цветаева / [сост. Е. Б. Коркина]. – М. : Эллис Лак, 1999. – 592 с.
  8. Юнгрен А. Поэзия Тютчева на фоне салонной речи / А. Юнгрен // Тютчевский сборник. – Т. 2 / [отв. ред. Л. Киселева]. – Тарту, 1999. – С. 18-30.
  9. Якобсон Р. О. Работы по поэтике / Р. О. Якобсон. – М. : Прогресс, 1987. – 380 с.

Кравцова Ю. В. Проза поета в лінгвістичному та метапоетичному висвітленні.

Статтю присвячено проблемі вивчення поезії та прози одного автора. Описано специфіку прози поета як літературного феномена з позицій лінгвістики та метапоетики, характер її взаємозв'язку з поезією даного автора і причини його звертання до прозаїчної форми словесного мистецтва.

Ключові слова: літературний “білінгвізм”, поет-прозаїк, письменник-“білінгв”, проза поета.

Kravtsova Yu. Poet's prose in the linguistic and metapoetic presentation.

The article deals with the problem one author's poetry and prose study. Specificity of poet's prose as a literary phenomenon from the point of view of the linguistics and metapoetics, the nature of its linkage with this author's poetry and the reasons for him to use the prosaic form of verbal art are described.

Keywords: literary “bilingualism”, poet&prose writer, “bilingual” writer, poet's prose.

Кротенко Л. Б.

**Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

СУЧАСНИЙ ЗВ'ЯЗНИЙ ТЕКСТ У ПРОСТОРІ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Тема статті присвячена питанню взаємозалежності Тексту та Людини у мовленнєвому просторі у сучасному розумінні. Авторка статті пропонує спробу власного аналізу причин такої взаємозалежності, окреслює особливості тексту у вузьконаправленому аспекті категорії зв'язності як істотного важеля у встановленні правильної взаємодії Тексту та Людини. Схематичне зображення системи таких взаємовідносин покликане наочно ілюструвати даний процес.

Ключові слова: текст, дискурс, категорія зв'язності, антропоцентризм.

Зміни у свідомості Людини, які стосуються науки та культури загалом, не відбуваються без певних чинників та виникнення характерних ознак. Взаємопов'язані між собою причини та наслідки постійно видозмінюють навколишній світ та створюють життєвий простір інакшого характеру та нові об'єкти для вивчення.

У сучасному суспільстві зміни відбуваються дуже часто завдяки інформаційним чинникам – поява нових технологічних форм, можливостей,

зникнення звичних моральних орієнтирів не може не вплинути на людство. Глобалізоване суспільство, в якому тепер не проблема знайти будь-яку інформацію майже в будь-якій точці земної кулі, відчуває кризу та знецінення моральних устоїв, страх глобального характеру від того, що було створено цим суспільством. Відчуття часу змінюється – чим більша насиченість інформацією, тим легше потрапити у своєрідну залежність від цього інформативного шквалу та забути про себе самого і про справжні людські потреби. Положення Людини в епіцентрі подій набуває нового смислу – смислу вижити як особистість, зберегти власну індивідуальність.

Завданням статті є спроба показати взаємозалежність сучасного Тексту та сучасної Людини у просторі мови. Оскільки сучасний текст повністю відображує навколишню дійсність, його знакову систему та можливість співвіднесення його категорій із лінгвістичними знаками.

Категоріальність тексту підкреслює його багатогранність та можливість будування певної моделі при наявності конкретної категорії. Категорія зв'язності як типологічна категорія, притаманна усім текстам, досліджує реалізацію зв'язків між рівнями тексту, його складовими, забезпечуючи при цьому досягнення перлокутивного ефекту між двома учасниками дискурсу: **ВІДПРАВНИК (ТЕКСТ, АВТОР ТЕКСТУ) – АДРЕСАТ (ЧИТАЧ, АУДИТОРІЯ)**. Однією із особливостей категорії зв'язності є реалізація саме взаємозв'язку змісту тексту із внутрішнім особистісним сприйманням тексту читачем, вибір для першого плану дослідження у даній галузі аспекту розуміння тексту. Поділ категорії зв'язності на дві основні підвалини її реалізації дозволяє збільшити можливості вивчення тексту із позиції лінгвістичних розвідок. У парадигматичному полі категорії зв'язності слід виділити *когезію* та *когерентність*: лінійний внутрішньо-текстовий формально-граматичний зв'язок та нелінійний глобальний зв'язок між різними рівнями тексту та іншими текстами (такий, що охоплює ширше поле семантичних та логічних зв'язків) відповідно.

Кожна Людина створює свій Текст, адже інформативний “шквальний” простір приймає вигляд нескінченного дискурсивного потоку, що вимагає прочитання та інтерпретації. Дискурс – авторський продукт, він породжує текст із власними характеристиками, що можуть суттєво відрізнитися від класичних канонів, він є впливовою когнітивною матерією, яка здатна створити зв'язок між адресатом та адресантом, між реципієнтом та текстом-дискурсом, між читачем та автором.

Антропоцентрична парадигма сучасного тексту настільки заглибилася у Людину, як основний об'єкт загального інформативного шквалу, що сучасний читач, сприймаючи текст, ніби проходить психологічний тест на сумісність із самим собою, здатність певним чином зреагувати на ту чи іншу ситуацію у тексті та протестувати себе на сумісність із сучасним світом. Проаналізувавши себе та зробивши самостійний аналіз своїх реакцій на текст, читач може сміливо переходити до наступного етапу – тестувати автора на сумісність із дійсністю за допомогою дослідження авторської

семіосфери. Вона може бути або вузько направленою та обмежуватися лише однією когнітивною ситуацією, семантичне значення лінгвістичних засобів якої може звзунитись до значення одного слова, яким власне кажучи можна було б і замінити увесь твір, зважаючи на те, наскільки вдалим є визначення ключової, знакової лексеми або коду, системи лексем у тексті. Бо, як зазначає З. Я. Тураєва, лексична одиниця разом із основним значенням (первинним кодовим значенням) отримує вторинне кодове значення, яке може бути зрозумілим лише у системі всього тексту. Вторинні кодові значення лексичних одиниць приймають участь у формуванні смислу, який залучає в себе контекстуальну, ситуативну та енциклопедичну інформацію [3, с. 32], а, отже епістемний шар. Або ж семіосфера авторського тексту настільки об'ємна, що здатна залучити семантико-когнітивний простір одного культурного прошарку чи, навіть, декількох: як свого так і читача. В даному випадку автор може бути як посланцем-чужинцем у світ реципієнта (який приніс вогонь пізнання до його спраглої до знань душі), так і "своїм хлопцем", який або вирішив поспілкуватися "по душам", або, як і попередній, несе нові знання стосовно вже відомих ситуацій. За З. Я. Тураєвою, художній текст (що має бути тотожним арт-дискурсу, який виражений текстуально) пов'язаний із мегаконтекстом, вступає у взаємодію із іншими текстами та іншими знаковими системами [3, с. 16].

Так чи інакше, обидва (автор та читач) згодом настільки поєднуються, що текст стає продуктом колективної творчості, оскільки автор його писав, закодувавши в ньому свій семантико-когнітивний шар інформації, а читач читав, розкодував, і що він вилучив із цього процесу, відомо лише йому та оточуючим, що втягнуті у дискурсивне поле суперечки.

Вдалий текст (той, що привернув увагу) перетворюється на істоту, що живе, розвивається та породжує нові тексти. Текст перетворюється на Людину, що набуває самостійності та живе власним життям. Структура тексту має в такому разі відповідати структурі людини, її основним антропоцентричним характеристикам та парадигматичній направленості. Зовнішня структура сучасного тексту має відповідати моделі людського спілкування та існування – про таке свідчать різноманітні коди: лінгвокультурний код діалогу та ін. Компоненти зв'язного тексту можуть віддзеркалювати (повторювати) антропоцентричні характеристики Людини (людські якості) та визначати модель за якою відбуватиметься аналіз дискурсу та його складових.

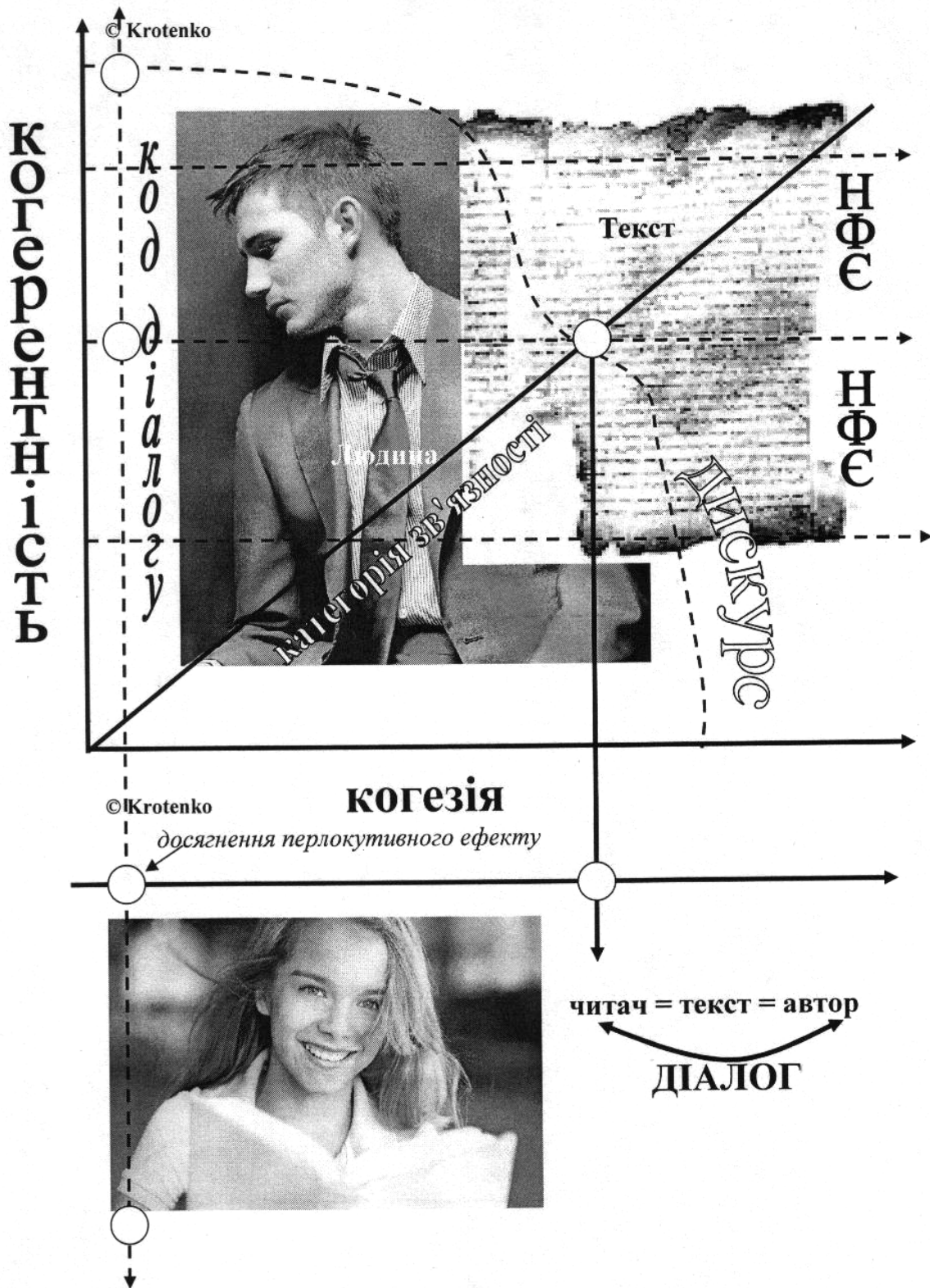
Художній текст у рамках сучасної лінгвістичної парадигми слід вважати самостійним арт-продуктом, що здатен на формування необмеженої кількості нових семіотичних шляхів розвитку, парадигмальних стратегій та власної методології.

У поданій нижче схемі (схема 1) НФЄ – надфразова єдність: не кожне речення виражає закінчену думку. НФЄ – відрізок мовного ланцюга, який характеризується смисловою, комунікативною та структурною завершеністю. Спосіб реалізації у текстово-дискурсологічному просторі – два або більше

завершених речень об'єднуються у більшу одиницю для вираження певної логіко-семантичної єдності. НФЄ розвиває одну "мікротему".

Схема 1

Антропоцентрично-орієнтована система зв'язного тексту-дискурсу

Подібна змістова та формальна єдність та самостійність дозволяє вважати НФЄ авто-семантичною одиницею цілого тексту, верхнім ярусом ієрархічного ряду “слово – речення – НФЄ”. Інколи НФЄ співпадає із абзацом [2], а в інших випадках один абзац легко розпадається на декілька НФЄ [1], але слід пам'ятати, що НФЄ – лінгвістична одиниця, абзац – композиційна [2]. І. Р. Гальперін взагалі вважав не речення, а саме НФЄ повноправною одиницею тексту, якій у роботах празьких лінгвістів навіть приписували термін “дискурс”. Термін НФЄ має ряд синонімів: “компонент тексту”, “висловлювання” (utterance), “прозаїчна строфа”, “синтаксичний комплекс”, “комунікативний блок” та ін. НФЄ – складна структурна єдність, що складається більш ніж із одного самостійного речення, яке має смислову цілісність у контексті зв'язного мовлення та виступає як частина завершеної комунікації [1]. З. Я. Тураєва дає своє визначення НФЄ: “НФЄ – відрізок тексту (усного або письмового), який характеризується відносною змістовою та функціональною завершеністю, тісними логічними, граматичними та лексичними зв'язками, які об'єднують його складові. НФЄ – текстове поєднання речень [3].

Текст як багаторівнева складна ієрархічна знакова система, що вміщує у себе певний код у відповідності до ситуативних семіотичних характеристик, набуває особливого значення для дослідження у світлі важливості антропоцентричної (тобто орієнтованої на Людину) парадигми. Сучасний текст поєднує у собі фактор комунікативної направленості та виникнення нових денотативних та конотативних просторів на основі мовно-мисленнєвої діяльності людини, створюючи у свою чергу певну мовну картину світу – дискурс.

Подана до уваги схема (схема 1) відображає поєднання базових важелів нашого дослідження:

автор = текст = читач => Текст = Людина => антропоцентризм.

категорія зв'язності

Визначення особливостей сучасного дискурс-тексту допоможе у будівництві своєрідних відносин АВТОР – ЧИТАЧ і подоланні змістового бар'єру, коли розуміння не відбувається по причині високого рівня “незвичності” прочитаного.

Л і т е р а т у р а :

1. *Гальперин И. Р.* Текст как объект лингвистического исследования (Лингвистическое наследие XX века) / Илья Романович Гальперин – М.: КомКнига, 2007. – 144 с.
2. *Кухаренко В. А.* Интерпретация текста : [учеб. пособие для студентов пед. ин-тов

по спец. № 2130 “Иностр. яз.”] / В. А. Кухаренко. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.

3. Тураева З. Я. Лингвистика текста: (Текст: структура и семантика) : [учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 “Иностр. яз.”] / З. Я. Тураева – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.
4. Джерело наочних ілюстрацій використаних у схемі – http://www.tione.ru/_ph/19/2/204669284.jpg та Microsoft Office Online.

Кротенко Л. Б. Современный связный текст в свете антропоцентрической парадигме.

Тема статьи посвящена вопросу взаимозависимости Текста и Человека в пространстве языка в современном понимании. Автор статьи предлагает попытку собственного анализа причин такой взаимозависимости, определяет особенности текста в узко направленном аспекте категории связности как существенного рычага в установлении правильного взаимодействия Текста и Человека. Схематическое изображение призвано наглядно иллюстрировать данный процесс.

Ключевые слова: текст, дискурс, категория связности, антропоцентризм.

Krotenko L. B. Modern coherent text in anthropocentric paradigm.

A theme of the article is devoted to the interdependence of the Text and the Human in the space of language in modern sense. The author offers his own attempt to analyze the causes of such interdependence, defines features of the text in a narrow directional aspect of the coherence category, where the last one is an essential lever in establishing the correct interaction between the Text and the Human. Schematic representation aims to illustrate the process clearly.

Keywords: text, discourse, coherence category, anthropocentrism.

Куранова С. І.

Національний університет “Києво-Могиллянська академія”

ОСОБЛИВОСТІ МІЖПРОПОЗИТИВНОЇ СЕМАНТИКИ ТЕКСТІВ ІНТЕРВ'Ю В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті розглянуто особливості міжпропозитивної семантики текстів інтерв'ю в англійській та українській мовах. Визначено певні типові риси публічних дискурсів в англійській та українській мовах. Автор, аналізуючи міжпропозитивні відношення в текстах інтерв'ю, вивчає також індивідуальний аспект їх використання.

Ключові слова: дискурс, дискурс-аналіз, пропозиція, мовленнєвий акт, мовленнєвий хід, мовленнєва подія, міжпропозитивні відношення.

Дослідження семантики дискурсу в комунікативно-функціональному аспекті передбачає аналіз структури його змісту та відповідних способів його оформлення. Характерною ознакою такого підходу є фокусування уваги не на слові як основній одиниці семантики тексту, а на реченні-висловленні. При вивченні внутрішньомовних зв'язків дискурсу увага зосереджується на реченні, що є не абстрактною, ізольованою одиницею, а одиницею реальної комунікації, дискурсу (тобто реченні-висловленні). Головною одиницею семантичного комунікативно-функціонального дослідження дискурсу є